

Nowé miasto Gdiniô

Adóm

Adóm je architektã. Baro mù sã widzy jegò robòta. Interesëje sã téz historiã i fòtografiã. Czãsto bierze swòjégò sëna Karola na wanodzi i wespòt robiã òdjimczy zabëtkóm architekturë. Tej-sej ùdò sã jima zrobic fejn òdjimniãca. Te nôlepsze fòtografie Karól sëlò na kònkùrsë abò wëstòwczì. Jednégò dnia rëgnãlë na szpacerà pò Gdinie.

Karól

– Jesmë w „sercu Gdinie”! I mómë téz szczescé. Je kùnc rujana, a wcyg swiëcy słuńce i nie padò deszcz. Mòzemë zrobic dzysò baro dobré òdjimczy – rzekł Adóm wëjimającë z taszë aparat.

– Jò bë nie pòzwòt tegò mòla „**sercã Gdinie**”. To Skwer Kòscëszczy abò szas. Swiãtojańskò barzi mie sã parłãczą z sercã tegò miasta. Òkróm tegò jesmë na Kaszëbsczim Placu. Ta pòzwa brzëmi jak wieszczi plac – òdpòwiedzòt Karól.

– Ta pòzwa nie je przëtròfkã. Czedës bëła tuwò gbùrskò wies, jakò zwała sã Gdiniô. Sãsadowała z rëbackã wioskã Òksëwié.

– **Gdiniô bëła wioskã?** Kò to wiòldzi gard. Jakòs ni mògã so przedstawić tuwò stòrëch chëczów – rzekł Karól.

– To na pòczãtkù XX wëkù, a tak pò pròwdze pò zakùńczeniëm I swiatowi wòjnë i òd czasu, czedë Pòlskò ùdostała przistãp do mòrza, wioska Gdiniô chùtkò zmienila sã w nowòczesné miasto. W 1921 rokù zaczãła sã bùdowa mòrsczégò pòrtu. Bëło to wiòldzé zadanié. Do Gdini przëjachelë bëlny architekcy, bùdownicy, inżynierowie. Całò Pòlskò zëła tej nowim „òknã na swiat” – tłómaczył Adóm.

Òjc z sënã rëgnãlë w stronã tańcëjący fòntanë. Jidącë, òbzérelë bùdinczi. W jedny chwilë knòp dozdrzòt:

– Kò te bùdinczi nie wëzdrzã jak stòré. Ni mògã bëc zabëtkama.

– Niejedné kamiénce pòwstałë niedòwno, ale na przëmiar ten hòtel stoji tuwò ju wicy jak 90 lat. Czedës bëła to **chëcz familii Scheibów**. Zbùdowòt gò Jakùb Scheibe. Jak wszëtcë chłopi w rodzëznie, bët rëbòkã. Równak zdecydowòt sã na emigracjã do Americzi. Czej wrócył, bët ju ò wiele bògatszi. Tedë bëło gò stac na bùdowã taczi kamiénce. Przedstawi so, że wkòt są gbùrstwa i òksëwsczé piòsczi, a tu stoji ten wësoczi, widzałi bùdink. Mòlowi lëdze zwelë gò nawetka chmùrnikã. W 20. i 30. latach miasto rodzëto sã na òczach kaszëbsczich gbùrów i òksëwsczych rëbòków. Dodomë i kamiénce bëłë bùdowóné na nowòczesny òrt, jaczi pòzwelë **mòdernizmã**.

- **Mòdernizm?** To słowò mie sã parłãczy z czims dzysdniowim – rzekł Karól.
- Tak prawie je! **Bùdinczi, jaczé pòwstôwałë w tim stilu, miałë bëc przede wszëtczim fónk-cjonalné, to je zjiscëwac rozmajité pòtrzébnôtë lëdzy.** Rezygnowelë w nich przedno ze zdo-bieniów. Na scanach nie dôwelë òrnaméntów i niepòtrzébnëch dodôwków. Na Gdiniã gôdało sã wnenczas „**Biôlé miasto**”, bò scanë bëłë biôlé, jinaczi jak w przëtrôfkù cegłowégò Gduńska.
- Wedle mie kamiénce na Dłëdzim Tôrgù we Gduńskù sã barzi snôzé. Te w Gdinie sã za mało ùrozmaiconé – pòwiedzôł Karól.
- Rozmiejã, że mògã cë sã barzi widzec bòkadné fasadë w gduńszcim stòrim miesce. Dozdrzë równak, że architekçë, chtërny projektowelë szasëje Gdinie, nalezlë równak rozrzeszenia, żebë jich bùdownie mòglë sã wëprzëdniwac. Na przëmiar robilë zaòkrãgloné fasadë i gdińszcë kamiénce przëbòczywają përnã òkrãtë. Takô ùdba bëlno pasëje do pòrtowégò miasta.